

EPISCOPIA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA
GRECO-CATOLICĂ, ORADEA
ASOCIAȚIA „EPISCOP VASILE AFTENIE”
BIBLIOTECA FILIALEI CLUJ-NAPOCA A ACADEMIEI ROMÂNE
INSTITUTUL DE ISTORIE „GEORGE BARIȚIU” CLUJ-NAPOCA
COLEGIUL TEOLOGIC GRECO-CATOLIC SF. ATANASIE
NÍREGYHÁZA

ȘCOALA ARDELEANĂ

Anuar

VII / 2013

EDITORI

Remus Câmpeanu

Varga Attila

Florin Jula

Oradea
2014

ARHONDOLOGIA EPISCOPIEI GRECO-CATOLICE DE ORADEA MARE

Florin JULA, Mircea Remus BIRTZ

Episcopia Greco-Catolică de Oradea
Institutul de Istorie „George Barițiu”, Cluj-Napoca

e-mail: florinjula74@yahoo.com

e-mail: istorie@acad-cluj.ro

The archondology of the greek-catholic bishopric of Oradea Mare

The *Archondology* (the Book of Dignities in the Byzantine Tradition) of the Greek-Catholic Eparchy of Oradea-Mare/Nagyvarad/Magnovaradino dei Greci, is presenting the main datas about Bishops and Chapter Vicars, those who kept the normal canonical jurisdiction during the bishopric interregnum. Despite the Greek-Catholic Diocese of Oradea-Mare is not a very old one, compared with other similar eparchies, some data about its rulers were lost or not found yet. We do not know more when some bishops received the Diaconate, or, if we know the data of their priestly ordination, we are missing informations about the bishops who conferred them the priesthood. New discoveries must be done to establish clearly who hold cannonocally the jurisdiction during the dark years of the communist persecutions, especially between 1952-1964, when titular bishops or the legitimate ordinaries were imprisoned. However, the data which were able to find are published here, this article being a starting point and not an ending one.

Precizări lexicale

Arhondologia: istoria familiilor nobiliare și a conducătorilor unor state, provincii. În cazul nostru ea investighează lista și datele anagrafice ale conducătorilor unei episcopii, anume ordinarii diecezani. Practic **arhondologia înseamnă condica dregătorilor**, în cazul nostru, a celor diecezane.

Ordinariusul diecezan reprezintă conducătorul legitim al unei dieceze. El poate fi un *episcop rezidențial (diecezan)* sau un *vicar capitular*, ales de capitulul eparhiei respective, pentru a governa dieceza în timpul interregnelui episcopal. Vicarul capitular nu trebuie confundat cu prepozitul, conducătorul capitolului, și nici cu vicarul general diecezan, care-l substituie pe conducătorul eparhial în afacerile administrative prin delegație.

În Imperiul Austriac și cel Austro-Ungar, până în 1918, împăratul, în calitate de Rege Apostolic al Ungariei avea dreptul să fondeze dieceze și să numească episcopi. *Numirea* episcopilor din Imperiu se făcea deci de împărat.

Ratificarea acestora de către Papă se numea *preconizare*. Consacrarea episcopală confera recipientului abilitatea sacramentală corespunzătoare (de a sfinți alți preoți, de a consacra Sfântul Mir, etc), dar puterea de jurisdicție o primea prin *preconizare*.

Episcopul *auxiliar* (sau *titular*: titlul său era dat unei dieceze antice sau *in partibus infidelium*) este un episcop destinat unei dieceze în vederea facilitării muncii apostolice, neavând obligatoriu însărcinări administrative; în cazul în care episcopul auxiliar avea dreptul să-i succedă episcopului rezidențial, acesta era un episcop *coadjutor*.

Administratorul apostolic diecezan este conducătorul eparhial numit de o autoritate canonică superioară (în cazul nostru Sfântul Scaun) în condițiile de criză (război, persecuție, schimbarea frontierelor, etc.) ale diecezei respective. El poate fi un episcop sau un preot, care va governa dieceza respectivă în numele Papei. Episcopul diecezan va governa întotdeauna în nume propriu.

Ordinarius substituit este un conducător legitim, care guvernează prin delegație/numire (conferită de autoritatea canonică superioară legitimă) o unitate canonică (în cazul nostru dieceza) atunci când ordinarius legitim este împiedicat să o facă (detenție, boală).

Trebuie făcută deasemeni distincția între calendarul gregorian (folosit în Biserica Latină și oficial) sau stilul nou și calendarul iulian, folosit de Bisericile românești până în 1923; așa se explică neconcordanța unor date întâlnită la diferiții istorici.

Înainte de anul 1990 temeiul juridic al exercitării atribuțiilor notabilităților diecezane greco-catolice era oferit de cele 3 Concilii Provinciale și de Codul de Drept Canonic Piano-Benedictin (CIC 1917), acesta din urmă valabil până în anul 1983, când a fost înlocuit cu CIC 1983.

Constituțiile Apostolice (*Motu Proprio*) intrate în vigoare în intervalul 1949-1958: *Crebrae allatae sunt* (2.V.1949), *Sollicitudinem nostram* (6.I.1951), *Postquam Apostolicis Litteris* (21.XI.1952) și *Cleri sanctitati* (25.III.1958) ofereau un cadru unitar Bisericilor Orientale Unite, aducând la numitor comun dreptul canonic al acestora cu CIC 1917. Se pune o întrebare, cât de bine au fost cunoscute aceste documente de către Bisericile prigonite de după Cortina de Fier. Noul Cod de Drept Canonic Oriental (CCEO), promulgat în 18.X.1990 a intrat în vigoare în 1.X.1991.

Pentru realitățile canonice dinaintea de 1990, mai ales cele din timpul prigoanei, ne vom raporta la parametrii descriși de CIC 1917.

Pentru atribuirea de oficii eclesiastice trebuie văzute CIC 1917 can. 147-153, pentru pierderea lor CIC 1917 can.188, despre puterea ordinară și cea delegată CIC 1917 196-210, **definiția ordinarilor fiind oferită în CIC 1917**

can.198. Atribuțiile episcopale erau regulate în CIC 1917 can. 329-349, cele ale administratorilor apostolici în CIC 1917 can.312-318 corelate cu can. 334, episcopii auxiliari și coadjutorii erau îndrumați de CIC 1917 can. 350-355, vicarul general de CIC 1917 can. 366-371, iar capitulul diecezan era îndrumat de CIC 1917 can. 391-422.

Starea de necesitate canonică (valabilă în România între 1948-1990) era menționată în CIC 1917 can. 2205 par. 2-4. Decretul *De Nominatione Substitutorum* emis în 29.VI.1948 și complementele anexe erau dezvoltări ale canoanelor **429-432 din CIC 1917!**

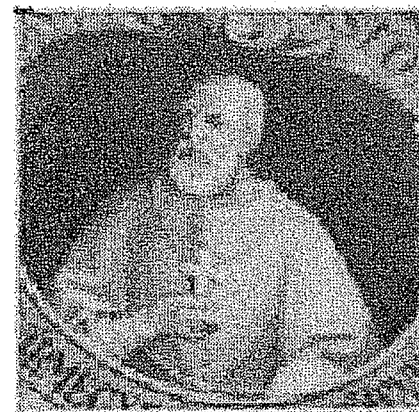
I. Precursori:

În 5.V.1692 garnizoana otomană din Oradea se preda generalului imperial Heissler, Oradea fiind eliberată de sub turci. Viața catolică se putea reorganiza.

D) Primii care s-au preocupat de restaurarea Bisericii catolice din Oradea au fost desigur episcopii romano-catolici, aceștia implicându-se și în geneza Bisericii Greco-Catolice.

Ierarhii latini orădeni au acționat fie nemijlocit, fie prin intermediul unor vicariate pentru ritul bizantin, vicariate încredințate unor episcopi auxiliari greco-catolici sau protopopi (vezi Constituțiile IV și IX, Conciliul Lateran IV din 1215). Episcopii romano-catolici din Oradea care au păstorit din punct de vedere canonic credincioși greco-catolici au fost:

a) Augustin Benkovich (1632-28.X.1702) episcop al Orăzii între 28.XII.1681 – 28.X.1702.

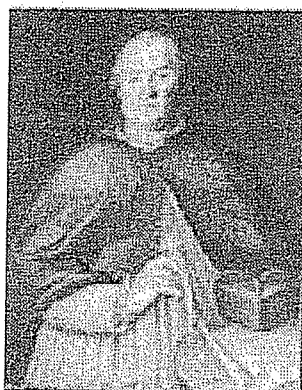

b) contele Imre Csáky de Keres-Szeg (1672-28.VIII.1732), episcop de Oradea între 10.XII.1702 – 28.VIII.1732, cardinal din 1717.

c) **Dr. Ioan Iosif Okolicsány de Okolicsna** (1674-21.XI.1736), episcop la Oradea între 13.X.1734 – 21.XI.1736.

d) **contele Nicolae Csáky de Keres-Szeg** (1698-1757), episcop de Oradea între 7.III.1737 – 31.V.1747, apoi transferat la Kassa, ulterior ajungând primate de Esztergom.

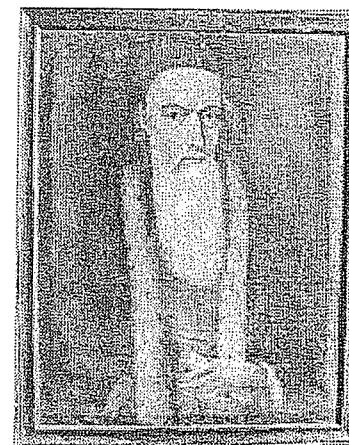

e) **contele Paul Forgách de Ghymes** (1696-1759), episcop de Oradea între 31.V.1747 – 26.IV.1757, transferat mai apoi la Vác.

f) **baronul Adam Alexandru Patachich de Zajezda** (1715-1784), episcop de Oradea între 29.VIII.1759 – 8.IV.1776

II) Primul episcop greco-catolic care s-a implicat activ în organizarea comunităților greco-catolice a fost **Iosif Ioan Nicolae de Camillis, OSBM** (n. 9.XII.1641 Chios – d. 22.VIII.1706 Eperjes/Prešov). Studii la Roma. Preot: 1666, sfințit de PS Onofrio Constantini de Debra, episcop titular de Sebaste și al Muncaciului, consacrat episcop: 5.XI.1689, Roma, de Onofrio Constantini și Leopold cardinal Kollonich. Funcție: vicar de rit bizantin al arhiepiscopului latin de Agria/Eger.

III) Episcopul ortodox sârb **Efrem Banyanin** (n.1645 – d. ?), care împreună cu alți confracți au primit o diplomă privilegială în 1695, a profesat Unirea cu Roma în 1698 și 1699, făcând chiar o călătorie în Cetatea Eternă. Consacrat episcop: 1695, de către arhiepiscopul ortodox din Pécs, profesie de credință catolică: 1698, 1699.

Activitatea lui la Oradea nu poate fi documentată cert: termenul *Varadiensis* din diploma din 1695 se referă la Petrovaradin, episcopul Efrem gravitând în zona Budapestei și a Agriei.

IV) Un alt episcop ortodox sârb implicat în păstoria românilor bihoreni care s-a arătat favorabil Unirii a fost **Ioanichie Martinovici**, episcop al Aradului și Ienopolei între 1711-1721.

Acesta în 1713 a semnat o profesiune de credință catolică, Papa dezlegându-l de cenzuri în 1715. Rapoartele către Sfântul Scaun îl arătau credincios Unirii, deși și-a menținut bunele rapoarte cu ierarhia sârbească. Din 1713 și-a extins jurisdicția asupra Bihorului, fapt ce va fi folosit și de succesorii săi ortodocși din Arad.

V) Vicari de rit bizantin ai episcopului latin de Oradea au fost:

a) **canonicul Paul László: 1713-1729** (n. 1675, Cașinul Mic, în Secuime – d. 11.II.1729). Canonic latin al Orăzii: 1713, protopop pentru ritual bizantin și vicar de rit bizantin al episcopului latin: 1713.

b) **protopopul László Hatás** (Vasile Hatos) – 1738-1746 (n. ? – d. 26.VI.1746). Protopop de Făgăraș: 1716, candidat la alegerile episcopale pentru dieceza de Făgăraș: 1728, protopop pentru ritual bizantin la Oradea, vicar de rit bizantin al episcopului latin: 1738.

c) **Episcopul vicar Meletie Kovács (Kovách) – 12.VII.1748-11.IV.1775** (n. 1707 Nagusta, Macedonia – d. 11.IV.1775, Oradea). Preot: 29.VI.1734, sfințit de Isaiia Antonovici, episcop ortodox al Aradului. Profesia de credință catolică: 1736, protopop pentru greco-catolici, vicar al episcopului latin, numit episcop titular de Tegea: 12.VII.1748, consacrat episcop: 16.IX.1748, la Máriapocs, de PS Manuel Olsavszky, vicar de rit bizantin al episcopului latin de Oradea: 30.X.1748.

Notă: Meletie Kovacs va consacra în 1.V.1768, la Máriapocs, pe Ioan Bradács (1732-1772), episcop titular de Rhusus și de Muncaci.

II. Eparhia de Oradea Mare

Împărăteasa Maria Theresia, în calitate de *Rege Apostolic al Ungariei*, prin diploma din 26.VII.1776 fondează dieceza greco-catolică a Orăzii-Mari, instituind și un capitol de inițial 5 membri, ulterior 6. Episcopia va fi preconizată de Papa Pius al VI-lea, prin bula *Indefessum*, din 17.VI.1777, urmată de bula *Apostolatus Officio* din 23.VI.1777 suferind în 1823 o modificare substanțială de structură prin alipirea unor parohii ale diecezei / eparhiei de Munkaci (rearondarea a fost decisă de împărat în 1811, preconizată de Papă prin bula *Imposita humilitati Nostrae*). Un alt moment important al diecezei de Oradea Mare l-a constituit rearondarea survenită în 1853, odată cu crearea diecezei de Lugoj, prin bula *Ad apostolicum ministerium*. Episcopia lugojeană prelua parohii importante din dieceza Orăzii. Rearondată în 1930 prin Constituția Apostolică *Constitutio de nova circumscriptione et ordinatione hierarchica* și agreementul diplomatic consecutiv bulei *Sollemni Conventione*.

Episcop diecezan:

1. Nume și prenume: **MOISE DRAGOȘ Dragosy: 26.VII.1776- 16.IV.1787**

Născut (data, loc, eparhia): **1725, Turda CJ, (dieceza Făgărașului)**

Hirotoniri:

-diacon

-preot **28.IV.1751**, de către Manuel Olsavszky

-episcop vicar:

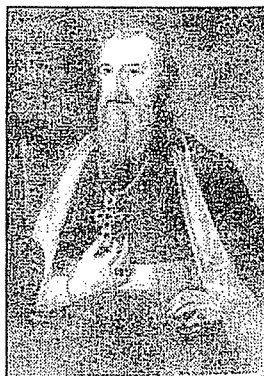
numit în **5.XI.1775**

-episcop diecezan de Oradea Mare:

-numire **26.VII.1776**

-preconizat: **1.VII.1777**

-consacrare **5.XI.1777, Oradea**, de către PS Grigorie Maior

-studii: Blaj

Decedat (data, locul) **16.IV.1787, Oradea**

Observații: după decesul său, episcopia va fi condusă de *vicari capitulari*:

a) **canonicul Iacob Aron de Bistra** (n.?, Roșia Montană – 21.II.1788, Oradea)

studii: Roma

preot: 12.II.1765, Roma

vicar general al diecezei de Făgăraș: 1768-1782

canonic al diecezei de Oradea și prepozit: 23.V.1777

vicar capitular: **6.XI.1777-21.II.1788**

b) **canonicul Nichita Horvath** (? – 8.II.1789, Oradea)

studii: Oradea

preot: ?

canonic al diecezei de Oradea: 23.V.1777

vicar capitular: **22.II.1788 – 8.II.1789**

2. Nume și prenume: **IGNATIE**

DĂRĂBANT: 8.IV.1788- 31.X.1805

Născut: **1730, Vicea, Sălaj (dieceza**

Făgărașului)

Hirotoniri:

-diacon **VI.1765**, de Athanasie Rednic

-preot **VI.1765, Blaj**, de Athanasie Rednic

- vicar general al diecezei de Făgăraș:

1765-1768, 1782-1788

-episcop diecezan

-numit: **8.IV.1788**,

-preconizat: **3.II.1790**

-consacrat episcop: **13.III.1790**, la Blaj, de

PS Ioan Bobb

-studii: la Blaj

Decedat (data, locul): **31.X.1805, Oradea**

Observații: **Vicar capitular:**

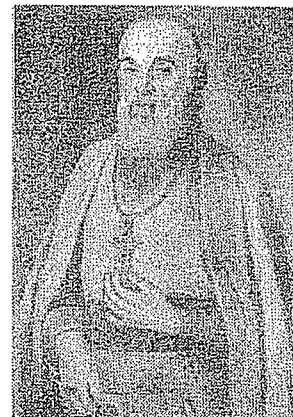
canonicul Gheorghe Fărcaș (n. 1750, ? – 6.VI.1815, Oradea)

studii: Oradea

preot: ?

canonic diecezan de Oradea: 23.V.1777

vicar capitular: **1.XI.1805 – 1807**

3. Nume și prenume: **SAMUIL VULCAN:**
23.III.1807- 25.XII.1839

Născut: 1.VIII.1758, Veza- Blaj (dieceza Făgărașului)

Hirotoniri

-diacon 1784, PS Ioan Bobb

-preot 1784, PS Ioan Bobb

-canonic al diecezei de Oradea: 30.IV.1788

-episcop diecezan:

-numit episcop 25.X.1806

-preconizat: 23.III.1807

-consacrat ca episcop: 07.VI.1807, Blaj,

Ioan Bobb

-studii: Blaj, Viena, Lemberg/Lvov

Decedat (data, locul) 25.XII.1839, Oradea

Notă: Samuel Vulcan va consacra ca episcopi.

1) la Oradea, în 8.I.1809 pe Mihail Bradács (1748 – 1815), ca episcop titular de Dorylaeum, auxiliar al Muncaciului

2) în 10.X.1815 la Oradea, pe Constantin Stanich (1757 - 1830), ca episcop de Kőrös /Krizevac

3) în toamna lui 1816 la Oradea, pe Alexie Pocsy (1753-1831), ca episcop de Muncaci

4) la Oradea, în 28.V. s.v. / 9.VI.1833, pe Ioan Lemeny (1780-1861) ca episcop de Făgăraș

Observații: **Vicari capitulari:**

a) **canonicul Ioan Radnothy** (1758 – 20.II.1842, Oradea)

studii: Viena, Eger/Agria

canonic al diecezei de Oradea: 19.XI.1799, prepozit din 1825

vicar capitular: 26.XII.1839 – 20.II.1842

b) **canonicul Ioan Corneli** (4.VII.1762, Coch, acum Pădureni, CJ – 3.IX.1848, Oradea)

studii: Viena, Eger, Lemberg

preot: 1.VIII.1788, Blaj, de Ioan Bobb

canonic diecezan de Oradea: onorific 1800, actual 1.III.1808, prepozit din 1843

vicar capitular: 21.II.1842 – 30.I.1843

4. Nume și prenume: **VASILE baron ERDÉLYI ARDELEANU:**
30.I.1843-27.III.1862

Născut: 01.VIII.1794, Mako, Csanád (Macău, Cenad, dieceza Orăzii Mari)

Hirotoniri:

- diacon: 29.X.1820, Ignatiu Dărăbant

- preot: 20.XI.1820, Ignatiu Dărăbant

- canonic al diecezei de Oradea: 9.V.1835

- episcop diecezan:

- numit: 2.VIII.1842

- preconizat: 30.I.1843

- consacrare episcopală. 11.VI.1843,

Blaj, de PS Ioan Lemeny

- studii: Oradea, Budapesta, Viena

Decedat (data, locul): 27.III.1862, Oradea

Observații – baron din anul 1858

Prin canonizarea Mitropoliei de Alba-Iulia și Făgăraș (26.XI.1853), Dieceza greco-catolică de Oradea Mare ceda 22 de parohii nou înființatei Episcopii a Lugojului.

Notă: Vasile Erdelyi va consacra ca episcop în 22.VI.1851 la Oradea pe Alexandru Șterca-Șuluțiu (1790 -1867) ca episcop / mitropolit de Alba-Iulia Făgăraș

Vicar capitular:

canonicul Iosif Pop Sălăgeanul / Iosif Papp Syilagyi de Illésfalva (Băsești)

vicar capitular între 28.III.1862 – 16.III.1863

5. Nume și prenume: **Dr. IOSIF POP SĂLĂGEANUL de Băsești / Papp Szilágyi de Illésfalva:** 16.III.1863- 5.VIII.1873

Născut: 10.IV.1814, Tarcea, Oradea

Hirotoniri:

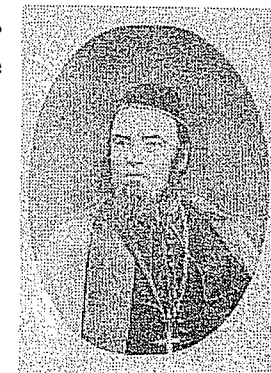
-diacon 06.VIII.1836, s.v., Oradea, de

Samuil Vulcan

-preot 15.VIII.1836, s.v./ 27.VIII. s.n.,

Oradea, de Samuil Vulcan

-canonic al diecezei de Oradea: 27.V.1845

- piscop diecezan
- numire **1.XI.1862**
- preconizat: **16.III.1863**
- consacrare episcopală: **3.V.1863, Blaj, IPS Alexandru Șterca-Șuluțiu**
- studii: Oradea, Viena

Decedat (data, locul): **5.VIII.1873, Oradea**

Notă: Iosif Pop Sălăgeanul va consacra ca episcopi:

1) la Oradea, în 3.XII.1856 pe Ioan Vancea de Buteasa (1820-1892), ca episcop de Gherla

2) la Oradea, în 18.XII.1870 pe Ioan Olteanu, ca episcop de Lugoj

Observații: **Vicar capitular:** Anumite surse, mai ales cele maghiare, îl indicau ca vicar capitular pe canonicul **Dr. Nicolae Borbola** (26.XI.1786 – 19.VIII.1877) (studii: Budapesta, preot: 23.V.1811, canonic al diecezei de Oradea: onorar din 1824, actual din 9.VI.1835, prepozit din 1850). Documentele arată că vicarul capitular a fost Dr. Ioan Szabo de Cristelec, viitorul episcop al Gherlei:

Dr. Ioan Szabo de Cristelec

n. 16.VIII.1836, Istrău /Moftinul-Mic (SM)

studii: Oradea, Roma

preot: **4.XI.1859**, Oradea, de PS Vasile baron Erdelyi

canonic al diecezei de Oradea-Mare: 15.V.1867

numit episcop de Gherla: **18.II.1879**

preconizat: **14.V.1879**

consacrat episcop: **15.V.1879**, la Oradea, de PS Mihai Pavel

Decedat (data, locul): 1.V.1911 Gherla

vicar capitular: între **6.VIII.1873 – 16.IX.1873**

Autorii exprimă mulțumiri Dnei. Dr. Mirela Andrei Popa pentru informațiile date.

6. Nume și prenume: **IOAN OLTEANU: 16.IX.1873-29.XI.1877**

Născut **25.XII.1839, Sântestei, Caraș**

Hirotoniri:

- diacon:
- preot: 1863, Viena
- episcop diecezan de Lugoj
- numit: 25.VII.1870
- preconizat: 15.X.1870
- consacrat episcop: 18.XII.1870, Oradea, de PS Iosif Pop Sălăgeanul
- **episcop diecezan de Oradea Mare:**

- numit: **16.IX.1873**

- studii: Viena

Decedat (data, locul): **29.XI.1877,**

Beiuș

Observații: **Vicar capitular:**

canonicul **Ioan Korhányi/ Corhan** (25.XI.1809 – 24.II.1881)

studii: Viena

preot: 5.IX.1837

canonic al diecezei de Oradea: 24.V.1864

vicar capitular: **30.XI.1877 – 15.V.1879**

7. Nume și prenumele **MIHAIL PAVEL de Peteritea: 15.V.1879- 1.VI.1902**

Născut: **06.IX.1827, Recea, MM (dieceza de Munkács)**

Hirotoniri:

- diacon

- preot **21.III.1852**, la Munkács/Mukacevo, de PS Vasile Popovici (Popovics)

- vicar general al Sighetului: 1862

- episcop de Gherla:

- numit: 1.IX.1872

- preconizat: 23.XII.1872

- consacrat episcop: **29.I.1873, la Blaj, de**

IPS Ioan Vancea de Buteasa

- **episcop de Oradea-Mare:**

- numit: **29.I.1879**

- preconizat: **15.V.1879**

- studii: Satu-Mare, Kassa, Viena, Munkács

Decedat (data, locul): **1.VI.1902, Ocna-Slatina /Solotvina (azi Ucraina)**

Carpatică)

Notă: Mihai Pavel va consacra ca episcop la Oradea, în 15.V.1879, pe Ioan Szabo (1836-1911) ca episcop de Gherla

Observații: vicar capitular:
canonic Dr. Augustin Lauran (5.XII. 1844
Petea, SM – 16.X.1912 Oradea)

studii: Roma
preot: 4.VII.1867, Roma, de PS Ioan Oltean
canonic diecezan de Oradea: 15.X.1879, din 1906
prepozit

protonotar apostolic: 1905
vicar capitular: între 2.VI.1902 – 25.VI.1903

8. Nume și prenumele Dr. DEMETRIU RADU:
25.VI.1903- 8.XII.1920

Născut: 26.X. / 7.XI.1862, Uifalău /Rădești, AB
(arhiepiscopia de Alba-Iulia și Făgăraș)

Hirotoniri:
-diacon
-preot 26.VII.1885, Roma, de arhiepiscopul
greco-catolic Stefan Stefanopoli, titular de Philippi
-episcop diecezan de Lugoj:
-numit: 22.XI.1896
-preconizat: 3.XII.1896
-consacrat episcop: 9.V.1897, Blaj, ÎPS Victor

MIHALYI de Apsa

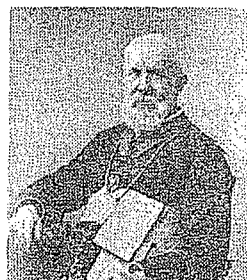
-episcop diecezan de Oradea Mare:
-preconizat: 25.VI.1903
-studii:

Coll. Pont. Sf. Atanasie, Univ. De Propaganda Fide, Roma, dr. Teologie

Decedat (data, locul): 8.XII.1920, București (atentat cu bombă în
Parlamentul României, făcut de comunistul Max Glodstein)

Notă: Demetriu Radu va fi prim consacrat la Blaj, în 1/13.I.1920 al
mitropolitului Vasile Suci (1873-1935).

În urma Bulei Pontificale „Christifideles graeci” (8.VI.1912), 44 de
parohii din Dieceza Orăzii Mari vor fi încorporate Diecezei de
Hajdudorogh; prin Ordinul Nuntiatunii Apostolice din Budapesta Nr.
16.475 / 10.V.1919 ele vor fi returnate Episcopului Radu.

Începând cu anul 1919, nemaifiind exercitate
prerogativele Regelui Apostolic, numirea episcopilor
trebuie înțeleasă ca fiind făcută de Sf. Scaun.

Observații vicar capitular / episcop auxiliar:
canonicul Dr. Florian Stan (17.III. 1857,
Iegheriștea Veche – 15.V.1924 Oradea)

studii: Oradea
preot: 10.IV.1887, la Oradea de episcopul Ioan
Oltean

canonic al diecezei de Oradea: 14.XII.1906,
prepozit din 1915

protonotar apostolic: 1916
vicar capitular: 9.XII.1920 – 25.II.1922

episcop auxiliar al diecezei de Oradea:
numit titular de Axiopolis: 3.X.1922

consacrat episcop: 6/19.III.1922, Oradea, de PS Valeriu Traian
Frențiu

9. Nume și prenumele Dr. VALERIU TRAIAN
FRENȚIU: 25.II.1922 – 11.VII.1952

Născut: 25.IV.1875, Reșița, LUGOJ

Hirotoniri:
-diacon
-preot: 20.IX.1898, Budapesta
-episcop diecezan de Lugoj
-numire: 4.XI.1912
-preconizat: 14.XII.1912
-consacrat episcop: 1/14.I.1913, la Blaj, de IPS

Victor Mihalyi de Apsa

episcop de Oradea Mare:
-numit: 25.II.1922

Prin Decretul Nuntiatunii Apostolice din 16.VII.1930, consecutiv
Bulei Sollemni Conventione, dieceza Orăzii Mari va primi de la Dieceza de
Gherla (devenită acum Cluj-Gherla) 82 de parohii.

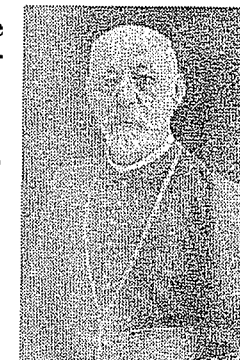
Administrator Apostolic al arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Făgăraș:

25.VIII.1941 – III.1946

Locțiitor de Mitropolit: 29.VI.1948

Arestat pentru credință: 28.X.1948, apoi împiedicat.

-studii (anii, fac/univ, localitate, titlul obținut)

1894-1898 Budapesta,

1898-1902 Viena (doctor in teologie)

Arhiepiscop *ad personam* cu paliu: 16.VI.1927

Decedat (data, locul): 11.VII.1952, închisoarea Sighet, martir al credinței.

Notă: Valeriu Traian Frențiu va fi prim consacrat episcopal:

1) la Oradea, în 6/19.XII.1922 pentru episcopul auxiliar Florian Stan

2) la Oradea, în 22.VII.1940 pentru episcopul auxiliar Ioan Suci

3) la Căldărușani, în 25.IV.1949 pentru Tit Liviu Chinezu, titular de Regiana (1904-1955, martir) coadjutor al arhidiecezei de Făgăraș

4) la Căldărușani, în 24/25.XII. 1949 pentru Ioan Chertes, titular de Campania în Macedonia (1911-1992), coadjutor al diecezei de Cluj-Gherla

Observații:

În anul 1948 intensificându-se persecuția împotriva Bisericii Greco-Catolice din România, culminând cu interzicerea acesteia de către autoritățile comuniste în 1.XII.1948, Biserica a intrat în stare de necesitate canonică, normele canonice de conducere fiind precizate în decretul *De nominatione substitutorum* (29.VI.1948).

Episcop auxiliar:

10. Nume și prenumele Dr. IOAN SUCIU

Născut: 4.XII.1904, Blaj, AB (arhidieceza Alba-Iulia și Făgăraș)

Hirotoniri:

-diacon

-preot: 29.XI.1931, Roma, de P.S. Petras

Franciskus Bucys, episcop titular de Olympos

-episcop auxiliar al diecezei de Oradea Mare, cu titlul de Moglena:

-numire: 6.V.1940

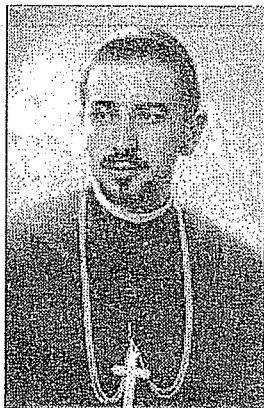
-consacrare 22.VII.1940, Oradea, de IPS Valeriu Traian FRENȚIU

Administrator Apostolic al arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș: din III.1946

arestat pentru credință: 28.X.1948, împiedicat

-studii (anii, fac/univ, localitate, titlul obținut): Blaj, Roma, PU Angelicum

Decedat (data, locul): 27.VI.1953, închisoare Sighet, martir al credinței

Observații: În urma Diktatului de la Viena, linia de demarcație între cele două țări împărțea Provincia mitropolitană în două. Erau afectate și diecezele Orăzii și Clujului. PS Valeriu Traian Frențiu nu a avut permisiunea de a se întoarce la Oradea după 15.IX.1940, astfel s-a impus necesitatea numirii unui administrator apostolic pentru regiunea diecezană rămasă în Ungaria.

Administrator Apostolic: Dr. Iuliu HOSSU de Mesteacăn, episcop de Cluj-Gherla: 28.VIII.1941 – III.1946

n.: 30.I.1885, Milașul Mare, BN (dieceza Gherla)

- studii la Blaj, Roma (Propaganda Fide)

preot: 27.III.1910, Roma, de PS Vasile I.

Hossu

episcop de Gherla (din 1930 de Cluj-Gherla):

- numit: 3.III.1917

- preconizat: 21.IV.1917

- consacrat episcop: 4.XII.1917, la Blaj, de

IPS Victor Mihai de Apșa

Iuliu Hossu a mai fost:

Administrator apostolic al diecezei de Maramureș: 19.VII.1930 – 2.II.1931

Administrator Apostolic al Diecezei de Oradea Mare: 28.VIII.1941 – III.1946

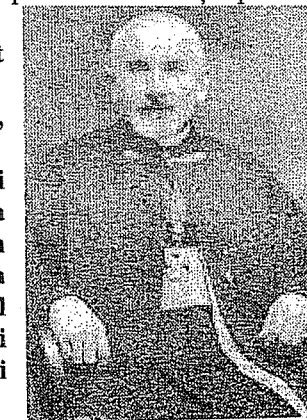
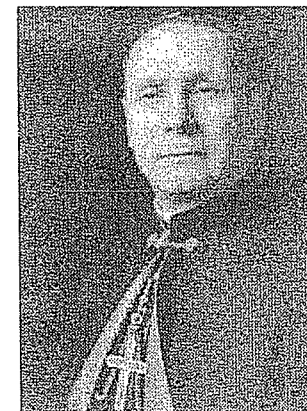
- arestat pentru credință în 28.X.1948, împiedicat în detenție până în primăvara anului 1955

- cardinal *in pectore*: 28.IV.1969, publicat în 1973

Decedat (data, locul): 28.V.1970,

București, mărturisitor al credinței

Observații: În urma arestării arhiepiscopului Valeriu Traian Frențiu s-a instituit starea de necesitate canonică în dieceză, puterea de jurisdicție trecând în mâna ordinarilor substituiți. După decesul ordinarilor diecezani, ordinarii substituiți deveneau automat ordinari diecezani, care își puteau transmite mai departe jurisdicția:

Ordinari diecezani și ordinari substituiți:

a) **P. prepozit Augustin Maghiar** (n. 23.I.1880, Sanislău, SJ – d. 16.VII.1951, Sighet, Martir al Credinței)

studii: Oradea, Budapesta

diacon:

preot: 11.V.1905

canonic al Diecezei de Oradea Mare: 30.III.1927

prepozit al Capitulului: 31.XII.1939

ordinariu substituit: 30.X.1948-28.VII.1949, arestat pentru credință în 1.VII.1950

Martir al Credinței

b) **Episcop coadjutor Dr. Iuliu Hirțea**

ordinariu substituit între 28.VII.1949 – 11.VII.1952, ordinariu diecezan din 11.VII.1952 – din 8.XII.1952, arestat atunci pentru credință, împiedicat până în vara lui 1964

c) **P. Augustin Egoreanu**

ordinariu substituit între ianuarie 1953 – 1955, când va preda jurisdicția

P. Dr. Stan

d) **P. Dr. Gavrilă Stan** (5.IV. 1903, Zogănești -)

studii la Roma (De Propaganda Fide, Pont. Coll. „Russicum”), director al Academiei teologice din 1940, cleric militar

ordinariu substituit între: 1955 – 1964

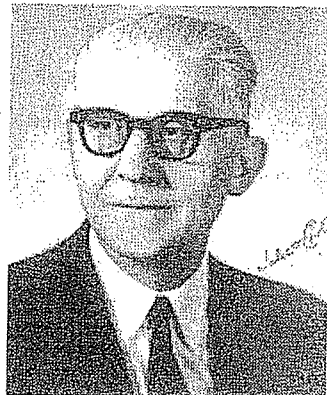
Observații: De menționat că numele părintelui. Dr. Gavrilă Stan a fost înaintat și pentru consacrarea episcopală (fiind rector al Academiei Teologice). A fost arestat în 1952 și condamnat în lotul Hirțea, în 1953 la 2 ani de închisoare. Documente ale Securității îl indicau în 1949 ca episcop clandestin, el fiind adevăratul ordinariu substituit între 30.X.1948-28.VII.1949, iar prepozitul Maghiar fiind vicar al acestuia. Tot din documente ale Securității se dădea ca sigură consacrarea episcopală a Dr. Stan în 1950. Din lista ordinarilor substituiți ai Regentului Apostolic Gerald Patrick O'Hara rezultă însă, că ordinariul substituit în intervalul 1948-1949 era Prepozitul Augustin Maghiar, Dr. Stan făcând conexiunile cu Nunțiatura.

e) **Administrator Apostolic: Dr. IULIU HIRȚEA: 11.VII.1952-28.VI.1978**

Născut: 13.IV.1914, Vintere, Bihor

(dieceza de Oradea)

Hirotoniri (data, locul, cine)

-diacon: 17.V.1936, la Roma, de IPS Valeriu Traian Frențiu

-preot: 9.V.1937, la Roma, IPS Valeriu Traian Frențiu

-episcop coadjutor de Oradea-Mare cu titlul de Nebbi

consacrat episcop: 28.VII.1949, București, de către IPS Gerald

Patrick O'Hara, Regent Apostolic

-studii: Oradea, Roma (Urbaniana/Propaganda Fide, Inst. biblic)

Arestat pentru credință între 1947-1948 și 8.XII.1952 – august 1964, mărturisitor al credinței

Administrator Apostolic al diecezei de Oradea Mare din august 1964 – 28.VI.1978

Decedat (data, locul): 28.VI.1978, Oradea

f) **P. Vasile Andercău** (1919 Valea Vinului – 25.IV. 2004)

studii la Satu-Mare și Oradea, preot din 1947, în detenție pentru credință între 1953-1962, apoi cu domiciliu forțat între 1962-1964, vicar general în timpul prigoanei.

ordinariu diecezan: 28.VI.1978 – 30.VI.1978

g) **canonic Dr. Coriolan Tămâian** (16.XII.1904 Fărcașa – 20.V. 1990, Oradea)

studii la Oradea și Roma, preot din 1928, canonic al Diecezei de Oradea din 31.XII.1939, rector al Academiei Teologice, deținut pentru credință între 1947, 1948-1955, 1956-1964.

Ordinariu diecezan: 30.VI.1978 – 9.II.1989

h) **P. canonic Vasile Hossu II,**

ordinariu diecezan între 9.II.1989 – 14.III.1990

Observații: Începând cu data de 13.III.1990 când Papa Ioan Paul al II-lea a putut numi episcopi diecezani pentru toate diecezele catolice din România, starea de necesitate canonică a încetat în România.

Episcop diecezan:

12. Nume și prenumele **VASILE HOSSU II: 14.III.1990- 8.VI.1997**

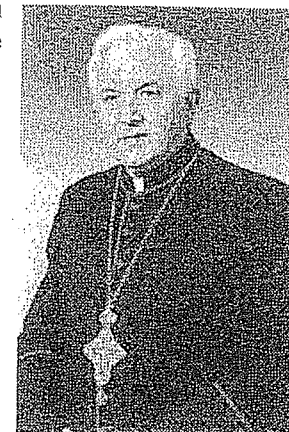
Născut: 17.V.1919, Carei, jud. Satu-Mare,

(dieceza de Oradea)

Hirotoniri

-diacon

-preot: 04.II.1945, Oradea, de PS Ioan Suci

-episcop diecezan de Oradea

-numire: 14.III.1990

-consacrare: 27.V.1990, Baia-Mare de IPS Alexandru TODA

-studii: Oradea, București, Cluj

Decedat (data, locul): 8.VI.1997, Oradea.

Observații: fusese canonic în clandestinitate, vicar diecezan și ordinariu diecezan din 9.II.1989

13. Nume și prenumele **Dr. VIRGIL BERCEA: din 8.VI.1997**

Născut: 9.XII.1957, Habic, jud. Mureș (dieceza de Alba-Iulia și

Făgăraș)

Hirotoniri (data, locul, cine)

-diacon:

-preot: 09.XII.1982, Reghin, PS Alexandru TODA

-episcop auxiliar al arhiepiscopiei de Făgăraș,

cu titlul de Pupiana:

-numire: 20.VII.1994

-consacrare episcopală: 8.IX.1994, Blaj,

IPS Lucian MUREȘAN

Episcop coadjutor al diecezei de Oradea:

numit: 6.XI.1996

Episcop diecezan al Orăzii-Mari:

8.VI.1997

-studii Cluj-Napoca, Roma

2003, Univ. Pont. Urbaniana (De

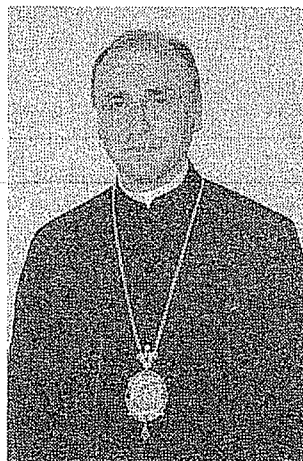
Propaganda Fide), Roma, dr. teologie

Notă: PS Virgil Bercea a fost co-hirotonisitor la consacrarea episcopală a următorilor ierarhi:

1) la Baia-Mare, în 11.IX.1994, pentru Ioan Șișeștean (1936-2011), episcop de Maramureș

2) la Blaj, în 16.XII.2007, pentru Mihai Cătălin Frățilă (n.1970), titular de Novae, auxiliar al arhiepiscopiei Făgărașului, vicar al Vechiul Regat

3) la Roma, în 8.XII.2011, pentru Claudiu Lucian Pop (n.1972), titular de Mariamne, episcop al Curiei Mitropolitane (auxiliar al arhiepiscopiei)

Bibliografie:

1. **Andercău, Vasile**, *Amintiri trăite*, Roman, Editura Serafica, 2005.
2. **Ardeleanu, Joannu**, *Istori'a Diecesei Romane Greco-Catolice a Oradei Mari*, Blasiu, Tipografia Seminarului, 1888.
3. **Birtz, Remus Mircea**, *Cronologia ordinarilor diecezani greco-catolici (uniți) 1948 – 1989. Încercare de reconstituire*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2007.
4. **Birtz, Remus Mircea; Kierein, Manfred**, *Câteva succesiuni apostolice catolice din România*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2011.
5. **Bunea, Augustin**, *Șematismul veneratului cler al arhiepiscopiei metropolitane greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș, pe Anul Domnului 1900, de la sânta Unire 200*, Blaș, Tipografia Seminarului, 1900.
6. **Jakubinyi, György**, *Romániai Katolikus, Erdélyi Protestáns és Izraelita vallási archontológia*, Kolozsvár, Verbum, 2010.
7. **Nilles, Nikolaus SL**, *Symbolae ad illustrandam historiam Ecclesiae Orientalis in Terris Coronae S. Stephani*, vol.II, Oeniponte/Innsbruck, Feliciani Rauch, 1885.
8. **Petcu, Adrian Nicolae**, *Securitatea și Cultele în 1949 în vol. Partidul, Securitatea și Cultele. 1945-1989. Volum coordonat de Adrian Nicolae Petcu*, București, Editura Nemira, 2005, p.125-222.
9. **Radu, Iacob**, *Istoria diecezei române-unițe a Orăzii-Mari, scrisă cu prilejul aniversării de 150 de ani de la înființarea acesteia 1777-1927*, Oradea, Atheneu, 1932.
10. **Sana, Silviu-Iulian**, *Contribuții la biografia unui ierarh orădean. Episcopul Dr. Iuliu Hirțea (1914-1978) în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Graeco-Catholica Varadiensis”, 1, Oradea, 2010, p. 225-237.*
11. **Tăutu, Aloisie Ludovic**, *Efrem Banyanin, pretinsul episcop ortodox al Orăzii – Unit (1699)!*, în „Cultura Creștină”, nr. 10, Blaj, 1936, p. 600-611.
12. **Timbuș, Ioan**, *Episcopia de Oradea la ceas aniversar*, în „Flori de Crin”, Șimleul Silvaniei, nr.2 (23) 2007, p.7-10.
13. **Tripon, Aurel**, *Monografia Județului Bihor*, s.l. (Oradea), s.a. (după 1935)
14. **Vartolomei, Vasile**, *Mărturia culturale bihorene*, Kolozsvár-Cluj, Tribuna Ardealului, 1944.
15. **Vesa, Pavel**, *Episcopia Aradului. Istorie, cultură, mentalități (1706-1918)*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2006.

Site-uri electronice:

David M. Cheney – Catholic Hierarchy – <http://www.catholic-hierarchy.org/>

Magyar Katolikus Lexikon – <http://lexikon.katolikus.hu/>;

<http://lexikon.katolikus.hu/N/nagyv%C3%A1radi%20g%C3%B6r%C3%B6k%20p%C3%BCsp%C3%B6ks%C3%A9g.html>